

Міністерство освіти і науки України
Центральноукраїнський національний технічний університет

Факультет обліку та фінансів
Кафедра «Бухгалтерський облік»

**Методичні рекомендації по проведенню практичних занять
з дисципліни «Облік за видами економічної діяльності»
для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітній рівень «бакалавр»**

Укладачі – Смірнова І.В., Смірнова Н.В.

Затверджено на засіданні
кафедри "Бухгалтерський облік"
протоколом №3 від 25 вересня 2018р.

Кропивницький - 2018

Методичні рекомендації по проведенню практичних занять з дисципліни «Облік за видами економічної діяльності» студентами спеціальності 071 «Облік і оподаткування» освітнього рівня «бакалавр» / Укл.: Смірнова І.В., Смірнова Н.В. – Кропивницький: ЦНТУ, 2018. – 37 с.

Рецензент – к.е.н., проф. Савченко В.М.

Укладачі:

Смірнова Ірина Володимирівна – к.е.н., доцент кафедри «Бухгалтерський облік»

Смірнова Надія Володимирівна – к.е.н., доцент кафедри «Бухгалтерський облік»

Загальна редакція – Смірнова Н.В.

Комп'ютерний набір та верстка - Смірнова Н.В.

Укладачі: Смірнова І.В., Смірнова Н.В.2018

ЗМІСТ

1.	ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2.	МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
3.	ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
4.	СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
5.	ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	7
6.	ПЛАНИ ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	7
7.	КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ	32
8.	МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	33
9.	РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	34
10.	ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ	36

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: денна форма - 3 заочна форма - 3	Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»	Вибіркова професійної підготовки	
Загальна кількість годин: денна форма - 90 заочна форма - 90	Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»	Рік підготовки:	
		4	4
		Семестр	
		8	8
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3,43	Освітній рівень: бакалавр	Лекції	
		28 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		48 год.	84 год.
		Вид контролю: залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни: допомогти майбутнім фахівцям опанувати теорію і практику ведення бухгалтерського обліку на підприємствах різних видів економічної діяльності з урахуванням особливостей їх технології і організації виробничого процесу.

Завдання дисципліни: формування необхідних теоретичних знань та практичних навичок, які дають змогу ефективно використовувати на практиці вміння працювати з документами; збирати, узагальнювати, систематизувати, зберігати та представляти інформацію на підприємствах різних видів економічної діяльності на рівні, який відповідав би вимогам підготовки висококваліфікованих фахівців.

Предметом дисципліни є методологія та методика ведення бухгалтерського обліку на підприємствах різних видів економічної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- особливості нормативної регламентації, організації та методики ведення обліку на автотранспортних підприємствах;
- особливості нормативної регламентації, організації та методики ведення обліку у закладах ресторанного господарства;
- особливості нормативної регламентації, організації та методики ведення обліку в готелях;
- особливості нормативної регламентації, організації та методики ведення обліку у сільському господарстві;
- особливості нормативної регламентації, організації та методики ведення обліку у будівництві;
- особливості нормативної регламентації, організації та методики ведення обліку в гірничо-видобувній сфері.

вміти з урахуванням галузевих особливостей підприємств:

- документально оформляти господарські операції;
- згідно відповідних галузевих нормативних документів вести облік виробничих затрат і калькулювати собівартість продукції (робіт, послуг);
- вести синтетичний та аналітичний облік господарської діяльності підприємства у відповідних регістрах;
- визначати фінансовий результат діяльності;
- складати фінансову звітність підприємства.

Структурно логічна схема підготовки бакалавра. Враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна «Облік за видами економічної діяльності» вивчається після викладання дисциплін: «Економіка підприємства», «Регламентування інформаційного забезпечення підприємницької діяльності», «Правознавство та професійна діяльність», «Бухгалтерський облік», «Фінансовий облік І», «Фінансовий облік ІІ», «Організація діяльності та облік в малому бізнесі», «Організація обліку у фермерських господарствах».

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1: Сутність та класифікація видів економічної діяльності

1. Сутність та призначення КВЕД
2. Сутність виду економічної діяльності
3. Співвідношення ВЕД та галузей економіки
4. Структура КВЕД

Тема 2: Галузевий аспект побудови бухгалтерського обліку

1. Структура облікової системи
2. Особливості та рівні нормативної регламентації обліку в Україні
3. Фактори, що впливають на постановку обліку
4. Становлення галузевого обліку

Тема 3: Бухгалтерський облік на автотранспортних підприємствах

1. Особливості діяльності автотранспортних підприємств
2. Особливості обліку в АТП
3. Оподаткування автотранспортних підприємств
4. Документальне оформлення автотранспортних перевезень
5. Зведений облік витрат і калькулювання собівартості автомобільних перевезень
6. Особливості обліку запасів в АТП
7. Облік витрат на проведення технічних оглядів автомобілів
8. Облік технічного обслуговування і ремонтів транспортних засобів

Тема 4: Галузеві особливості організації обліку підприємств ресторанного господарства

1. Особливості діяльності підприємств ресторанного господарства та їх вплив на побудову обліку
2. Облік придбання сировини та товарів і виробництва готової продукції
3. Облік реалізації купівельних товарів та продуктів власного виробництва
4. Облік витрат обігу на підприємствах ресторанного господарства

Тема 5: Особливості обліку в готелях

1. Готельні послуги, їх сутність та класифікація
2. Ліцензування та сертифікація готельних послуг
3. Особливості оподаткування готельних послуг
4. Особливості обліку готельних послуг
5. Документування готельних послуг
6. Облік матеріальних активів
7. Облік витрат

Тема 6: Особливості діяльності та побудови обліку у сільському господарстві

1. Особливості бухгалтерського обліку у сільськогосподарському виробництві

2. Особливості оподаткування сільськогосподарських підприємств
3. Облік витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції рослинництва
4. Облік витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції тваринництва
5. Облік витрат на утримання робочої худоби
6. Облік витрат на утримання і експлуатацію машинно-тракторного парку
7. Облік готової продукції та її реалізації

Тема 7: Облік біологічних активів

1. Сутність та класифікація біологічних активів
2. Оцінка та облік довгострокових біологічних активів
3. Оцінка та облік поточних біологічних активів
4. Особливості визначення доходів та витрат від сільськогосподарської діяльності

Тема 8: Особливості обліку в будівництві

1. Особливості будівельного виробництва та їх вплив на організацію обліку
2. Особливості документального оформлення та контролю за витрачанням виробничих запасів
3. Облік витрат будівельної організації та визначення собівартості будівельно-монтажних робіт

4. Документальне оформлення та облік використання будівельних машин і механізмів
5. Облік створення і використання тимчасових нетитульних споруд і пристроїв
6. Облік загальновиробничих витрат підрядних будівельних організацій
7. Облік реалізації виконаних робіт і розрахунків із замовниками

Тема 9: Особливості обліку в гірничо-видобувній промисловості

1. Особливості діяльності підприємств гірничодобувної промисловості
2. Особливості обліку підприємств гірничодобувної промисловості
3. Оподаткування підприємств гірничодобувної промисловості
4. Характеристика рахунків для відображення операцій у гірничодобувній промисловості
5. Особливості обліку витрат
6. П(С)БО 33 «Витрати на розвідку запасів корисних копалин»: особливості застосування
7. Кореспонденція рахунків з обліку операцій на підприємствах гірничодобувної промисловості

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Сутність та класифікація видів економічної діяльності	8	2	1	-	5	10	1	-	-	9
Тема 2. Галузевий аспект побудови бухгалтерського обліку	8	2	1	-	5	10	1	-	-	9
Тема 3. Бухгалтерський облік на автотранспортних підприємствах	12	4	2	-	6	10	-	-	-	10
Тема 4. Галузеві особливості організації обліку підприємств ресторанного господарства	10	4	2	-	4	10	-	-	-	10
Тема 5. Особливості обліку в готелях	10	2	2		6	10	-	-	-	10
Тема 6. Особливості діяльності та побудови	12	4	2	-	6	10	1	1	-	8

обліку в сільському господарстві										
Тема 7. Облік біологічних активів	9	2	2	-	5	10	-	-	-	10
Тема 8. Особливості обліку в будівництві	12	4	2	-	6	10	1	1	-	8
Тема 9. Особливості обліку в гірничо-видобувній промисловості	9	4	-	-	5	10	-	-	-	10
Усього годин	90	28	14	-	48	90	4	2	-	84

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Сутність та класифікація видів економічної діяльності	1	-
2.	Галузевий аспект побудови бухгалтерського обліку	1	-
3.	Бухгалтерський облік на автотранспортних підприємствах	2	-
4.	Галузеві особливості організації обліку підприємств ресторанного господарства	2	-
5.	Особливості обліку в готелях	2	-
6.	Особливості діяльності та побудови обліку в сільському господарстві	2	1
7.	Облік біологічних активів	2	-
8.	Особливості обліку в будівництві	2	1
	Разом	14	2

6. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття № 1.

Тема 1 - Сутність та класифікація видів економічної діяльності Питання для обговорення:

1. Сутність та призначення КВЕД
2. Сутність виду економічної діяльності
3. Співвідношення ВЕД та галузей економіки
4. Структура КВЕД

Тема 2 - Галузевий аспект побудови бухгалтерського обліку Питання для обговорення:

1. Структура облікової системи
2. Особливості та рівні нормативної регламентації обліку в Україні
3. Фактори, що впливають на постановку обліку
4. Становлення галузевого обліку

Практична частина.

Задача 1.1. Пов'язати терміни з їх визначеннями.

№ п.	Термін	Визначення
1.	Галузь	види економічної діяльності юридичних осіб, відокремлених підрозділів юридичних осіб і фізичних осіб - підприємців, що їх на вищих рівнях класифікації групують у галузі.
2.	Допоміжні види економічної діяльності	це визначальна ознака у формуванні та стратифікації сукупностей статистичних одиниць для проведення державних статистичних спостережень.

3.	Основний вид економічної діяльності	це вид діяльності суб'єкта, на який припадає найбільший внесок у валову додану вартість (або інший визначений критерій).
4.	Економічна діяльність	це будь-які інші (крім основного) види економічної діяльності суб'єкта з виробництва товарів або надання послуг.
5.	Об'єктами класифікації у КВЕД	це види діяльності, які виконують переважно у сфері послуг, а їх результати використовує сам суб'єкт задля обслуговування його основного та другорядних видів економічної діяльності (керування підприємством, бухгалтерський облік, транспортування, складування, закупівля, збут, ремонт, технічне обслуговування тощо).
6.	Другорядні види економічної діяльності	процес виробництва продукції (товарів і послуг), який здійснюють з використанням певних ресурсів: сировини, матеріалів, устаткування, робочої сили, технологічних процесів тощо.
7.	Основний вид економічної діяльності	це сукупність усіх виробничих одиниць, які беруть участь переважно в однакових або подібних видах виробничої діяльності.

Задача 1.2. Пов'язати терміни з їх визначеннями.

№ п.	Термін	Визначення
1.	Виробничий облік	Дані цього виду обліку дозволяють оперативно управляти підприємством і, одночасно, слугують підставою для ведення бухгалтерського обліку.
2.	Оперативний облік	Система цього обліку забезпечує інформацію про майно, грошовий та фінансовий стан, результати роботи, а також про особливості їх досягнення.
3.	Бухгалтерський облік	В системі цього обліку здійснюється спостереження масових явищ, формується статистична звітність. Тобто його застосовують для отримання інформації про показники, що характеризують закономірності та тенденції розвитку господарства.
4.	Статистичний облік	Цей облік передбачає порівняння витрат з доходами для визначення прибутку. Характерною рисою цього виду обліку є спрямованість інформації, що формується в його межах, на зовнішніх по відношенню до підприємства споживачів.
5.	Фінансовий облік	В системі цього обліку визначаються виробничі витрати для оцінки вартості матеріально-виробничих запасів, що відповідає вимогам зовнішньої звітності.

Задача 1.3. Пов'язати терміни з їх складовими.

№ п.	Термін	Визначення
1.	Перший (міжнародний) рівень нормативної регламентації ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності	Методичні рекомендації з обліку, що розроблені для більшості видів діяльності (торгівля, промисловість, сільське господарство тощо)

2.	Другий (державний) рівень нормативної регламентації ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності	Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності
3.	Третій (галузевий) рівень нормативної регламентації ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності	Наказ про облікову політику
4.	Четвертий рівень (рівень суб'єкта господарювання) нормативної регламентації ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», Положення (стандарти) бухгалтерського обліку

Практичне заняття № 2.

Тема 3. Бухгалтерський облік на автотранспортних підприємствах Питання для обговорення:

1. Особливості діяльності автотранспортних підприємств
2. Особливості обліку в АТП
3. Оподаткування автотранспортних підприємств
4. Документальне оформлення автотранспортних перевезень
5. Зведений облік витрат і калькулювання собівартості автомобільних перевезень
6. Особливості обліку запасів в АТП
7. Облік витрат на проведення технічних оглядів автомобілів
8. Облік технічного обслуговування і ремонтів транспортних засобів

Практична частина. Приклади вирішення задач.

Задача 2.1. У господарській діяльності підприємства використовується два легкові автомобілі: власний та орендований. У квітні 2008 року на автомобілях проведено заміну шин у зв'язку з їх зносом. Придбано два нові комплекти шин з літнім протектором на суму 7 200 грн. (у т. ч. ПДВ — 1 200 грн.) — по 3 600 грн. для кожного автомобіля. Норма пробігу для кожної шини — 60 000 км.

У грудні 2008 року прийнято рішення про сезонну заміну і куплено 2 комплекти зимових шин на суму 9 600 грн. (у т. ч. ПДВ — 1 600 грн.) — по 4 800 грн. для кожного автомобіля. Заміну проведено на станції технічного обслуговування (СТО), вартість послуг — 420 грн. (у т. ч. ПДВ — 70 грн.). На дату заміни фактичний пробіг літніх шин становив:

- у власного автомобіля — 60 000 км, або 100 % установленної норми;
- в орендованого автомобіля — 45 000 км, або 75 % установленної норми. Ремонтний ліміт на 2008 рік — 2 000 грн.

Покажемо відображення цих операцій в обліку.

N п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		
		Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
II квартал 2015 року				
1	Сплачено постачальникові за 2 комплекти літніх шин	371	311	7 200
2	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	644	1 200
3	Оприбутковано 2 комплекти літніх шин (3 000 х 2)	207л	631	6 000
4	Закрито розрахунки за податковим кредитом з ПДВ	644	631	1 200
5	Відображено зарахування заборгованостей	631	371	7 200
6	Установлено шини на автомобіль:			
	- власний	92	207л	3 000
	- орендований	93	207л	3 000
IV квартал 2015 року				
7	Оприбутковано 2 комплекти зимових шин	207з	631	8 000

	(4 000 x 2)			
8	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	1 600
9	Перераховано оплату постачальнику	631	311	9 600
10	Сплачено СТО за монтаж/демонтаж шин	371	311	420
11	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	644	70
12	Проведено роботи з монтажу/демонтажу (підписано акт)	92, 93	631	350
13	Закрито розрахунки за податковим кредитом з ПДВ	644	631	70
14	Відображено зарахування заборгованостей	631	371	420
15	Установлено зимові шини на автомобіль:			
	- власний	92	207з	4 000
	- орендований	93	207з	4 000
16	Повернено на склад літні шини, зняті:			
	- з власного автомобіля (знос 100 %, оприбутковані на склад за справедливою вартістю)	209л	719	168*
	- з орендованого автомобіля (знос 75 %, можуть бути або тимчасово оприбутковані на склад, або знаходитися у водія до наступного сезону; облік таких шин ведеться тільки за їх кількістю)	—	—	—

Задача 2.2. Підприємство здійснило чергове ТО легкового авто, що використовується з адміністративною метою. Вартість послуг — 1 200 грн. (у т.ч. ПДВ — 200 грн.). При цьому до рахунка було включено вартість пально-мастильних матеріалів, які було використано під час ТО на загальну суму 300 грн. (у т.ч. ПДВ — 50 грн.). Відображення відповідних господарських операцій у бухгалтерському обліку подано у таблиці.

Відображення ТО в бухгалтерському обліку

N з/п	Зміст операції	Сума, грн.	Бухгалтерський облік	
			Д-т	К-т
1.	Відображено у складі витрат вартість послуг з ТО	750	92	631
2.	Відображено ПК	150	641	631
3.	Оприбутковано пально-мастильні матеріали	250	203	631
4.	Відображено ПК у складі вартості пально-мастильних матеріалів	50	641	631
5.	Списано на витрати вартість пально-мастильних матеріалів	250	92	203
6.	Оплачено СТО вартість ТО	1 200	631	311

Задача 2.3. Підприємством для заміни на вантажному автомобілі акумуляторної батареї з терміном експлуатації, що минув, було придбано нову акумуляторну батарею за ціною 450 грн., крім того, ПДВ 20% - 90 грн., усього - 540 грн. Зняту з автомобіля акумуляторну батарею з терміном експлуатації, що закінчився, не придатну до подальшого використання, передано на склад і згодом утилізовано спеціалізованим підприємством. Вартість послуг з утилізації акумулятора - 50 грн., крім того, ПДВ 20% - 10 грн., усього — 60 грн.

В обліку операції буде відображено таким чином:

N з/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1	Придбано нову акумуляторну батарею	207	631	450

2	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	631	90
3	Перераховано оплату за акумуляторну батарею	631	311	540
4	Передано в експлуатацію нову акумуляторну батарею для заміни непридатної	23,91,92, 93, 949	207	450
5	Перераховано оплату спеціалізованому підприємству за послуги з утилізації	371	311	60
6	Відображено податковий кредит з ПДВ (за наявності податкової накладної)	641	644	10
7	Підписано акт наданих послуг	23,91,92, 93, 949	631	50
8	Списано податковий кредит	644	631	10
9	Проведено залік передоплати	631	371	60

Задачі для самостійного вирішення.

Задача 2.4. Підприємство придбало дизпаливо за безготівковим розрахунком в кількості 200 л за ціною 8,78 грн. за 1 л. Моментом переходу права власності визначена дата отримання від постачальника талонів.

Завдання: скласти бухгалтерські проведення по придбанню дизпалива.

Задача 2.5. У господарській діяльності підприємства використовується два легкові автомобілі: власний та орендований. У квітні поточного року на автомобілях проведено заміну шин у зв'язку з їх зносом. Придбано два нові комплекти шин з літнім протектором на суму 7 200 грн. (у т. ч. ПДВ — 1 200 грн.) — по 3 600 грн. для кожного автомобіля. Норма пробігу для кожної шини — 60 000 км.

У грудні поточного року прийнято рішення про сезонну заміну і куплено 2 комплекти зимових шин на суму 9 600 грн. (у т. ч. ПДВ — 1 600 грн.) — по 4 800 грн. для кожного автомобіля. Заміну проведено на станції технічного обслуговування (СТО), вартість послуг — 420 грн. (у т. ч. ПДВ — 70 грн.). На дату заміни фактичний пробіг літніх шин становив:

- у власного автомобіля — 60 000 км, або 100 % установленної норми;
- в орендованого автомобіля — 45 000 км, або 75 % установленної норми.

Ремонтний ліміт на поточний рік — 2 000 грн.

Завдання: здійснити відображення наведених операцій в бухгалтерському обліку автотранспортного підприємства.

Задача 2.6. Підприємством для заміни на вантажному автомобілі акумуляторної батареї з терміном експлуатації, що минув, було придбано нову акумуляторну батарею за ціною 950 грн., крім того, ПДВ 20 % - 190 грн. Зняту з автомобіля акумуляторну батарею з терміном експлуатації, що закінчився, не придатну до подальшого використання, передано на склад і згодом утилізовано спеціалізованим підприємством. Вартість послуг з утилізації акумулятора - 100 грн., крім того, ПДВ 20 % - 20 грн.

Завдання: здійснити відображення наведених операцій в бухгалтерському обліку автотранспортного підприємства.

Задача 2.7. Підприємство здійснило чергове технічне обслуговування легкового автомобіля, що використовується для перевезення вантажів.

Вартість послуг — 4800 грн. (у т.ч. ПДВ — 800 грн.). При цьому до рахунка було включено вартість пально-мастильних матеріалів, які було використано під час технічного обслуговування на загальну суму 360 грн. (у т. ч. ПДВ — грн.).

Завдання: здійснити відображення наведених операцій в бухгалтерському обліку автотранспортного підприємства.

Практичне заняття № 3.

Тема 4 - Галузеві особливості організації обліку підприємств ресторанного господарства

Питання для обговорення:

1. Особливості діяльності підприємств ресторанного господарства та їх вплив на побудову обліку
2. Облік придбання сировини та товарів і виробництва готової продукції
3. Облік реалізації купівельних товарів та продуктів власного виробництва
4. Облік витрат обігу на підприємствах ресторанного господарства

Тема 5 – Особливості обліку в готелях

Питання для обговорення:

1. Готельні послуги, їх сутність та класифікація
2. Ліцензування та сертифікація готельних послуг
3. Особливості оподаткування готельних послуг
4. Особливості обліку готельних послуг
5. Документування готельних послуг
6. Облік матеріальних активів
7. Облік витрат

Практична частина.

Приклади вирішення задач.

Задача 3.1. (виробничий метод). Підприємство РГ «Кафе «Сніжок» облік витрат на виробництво готових виробів веде за виробничим методом. Сировину обліковують за первісною вартістю, товари комори та виробництві — також за первісною вартістю, а в барі — за цінами продажу.

Інформацію про залишки сировини і товарів наведено у табл. 1.

Протягом місяця підприємство закупило за готівковий та безготівковий розрахунок:

- сировину на суму 42 000 грн. (у тому числі ПДВ — 7 000 грн.);
- куповані товари на суму 30 000 грн. (у тому числі ПДВ — 5 000 (грн.).

Усю сировину з урахуванням залишків на початок місяця передано у виробництво і всю використано для виготовлення страв. Незавершеного виробництва та залишків готової продукції на кінець періоду немає.

На відпущені до бару товари на суму 32 000 грн. нараховано торговельну націнку в сумі 96 000 грн. Протягом місяця реалізовано з бару купованих товарів на суму 100 000 грн.; виготовлено та реалізовано продукцію власного приготування на суму 120 000 грн.

Загальновиробничі витрати:

- 1) постійні (субрахунок 91/1):
 - зарплата працівників кухні — 15 000 грн.;
 - оренда обладнання — 7 800 грн. на місяць;
- 2) змінні (субрахунок 91/2) — на суму 5 600 грн.

Адміністративні витрати — 15 000 грн.

Витрати на збут: зарплата офіціантів залу кафе — 8 000 грн., бармена бару — 3 000 грн.

Наказом про облікову політику встановлено нормальну виробничу потужність на рівні 150 000 грн. виручки з урахуванням ПДВ, розмір постійних ЗВВ при нормальній виробничій потужності — 25000 грн., а норматив постійних ЗВВ на одиницю бази розподілу — 0,16667 (25 000 : 150 000).

У бухгалтерському та податковому обліку підприємства ці операції буде відображено так:

Таблиця 1

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
	дебет	кредит	
1	2	3	4
Сальдо на початок місяця	201	—	5 600
	281	—	7 200
	282	—	900
	—	285	750
Комора			
1. Відображено закупівлю:			
— сировини	201	372, 631	35 000
— товарів	281	372, 631	25 000
2. Відображено податковий з ПДВ кредит у складі вартості закуплених:			
— сировини	641/ПДВ	372, 631	7 000
— товарів	641/ПДВ	372, 631	5 000
Виробництво			
3. Передано сировину у виробництво (5 600 + 35 000)	23	201	40 600
<i>Для зручності до рахунка 23 можна відкрити окремі субрахунки за видами виробництв (кухня, кулінарія) та асортиментом готових виробів (салат з білокачанної капусти і яблук тощо).</i>			
4. Передано товари до бару	282	281	32 000
5. Нараховано торговельну націнку на переданий до бару товар	282	285	96 000
6. Відображено у складі постійних ЗВВ:			
— заробітну плату працівників кухні	91/1	661	15 000
— відрахування до соцфондів на зарплату працівників кухні (15 000 x 37 %, умовно)	91/1	651	5 550
— оренду обладнання	91/1	631	7 800
7. Відображено змінні ЗВВ	91/2	...	5 600
8. Відображено адміністративні витрати	92	...	15 000
9. Відображено у складі витрат на збут:			
— зарплату офіціантів та бармена (8 000 + 3 000)	93	661	11 000
— відрахування до соцфондів на зарплату офіціантів та бармена (11 000 x 37 %, умовно)	93	651	4 070
10. Розподілені ЗВВ списано до складу:			
— витрат на виробництво	23	91/1	20 000,4
	23	91/2	5 600
— собівартості реалізації готової продукції	901	91/1	8 349,6
<i>Розподіл ЗВВ (розрахунок здійснюють у таблиці, наведеній у додатку 1 до П(С)БО 16):</i>			
<i>1. Змінні ЗВВ, що обліковуються на субрахунку 91/2 на суму 5 600 грн., у повному обсязі списують до витрат виробництва (Дт 23 - Кт 91/2).</i>			
<i>2. Визначаємо розмір постійних ЗВВ, що підлягають включенню до витрат виробництва (Дт 23 - Кт 91/1):</i>			
<i>0, 16667 (норматив) x 120 000 = 20 000,4 грн.</i>			
<i>3. Визначаємо розмір постійних ЗВВ, які списують до собівартості реалізації:</i>			
<i>15 000 + 5 550 + 7 800 - 20 000,4 = 8 349,6 грн.</i>			
<i>У зв'язку з тим, що у звітному місяці підприємство «не дотягло» до рівня нормальної виробничої потужності (обсяг продажів склав 120 000 грн. замість запланованих 150 000 грн.) 8349,6 грн., ЗВВ не включають до виробничої собівартості, а відносять до собівартості реалізації (Дт 901 - Кт 91/1).</i>			

Реалізація			
11. Відображено дохід від реалізації за готівку:			
— продукції власного виробництва	301	701	120 000
— купованих товарів	301	702	100 000
12. Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ у складі вартості реалізованих:			
— продукції власного виробництва	701	641/ПДВ	20 000
— купованих товарів	702	641/ПДВ	16666,67
13. Списано собівартість реалізованого товару (за продажними цінами)	902	282	100 000
14. Списано торговельну націнку, що припадає на реалізований товар, методом «сторно»	902	285	75058,18
Розрахунок націнки, що припадає на реалізований товар: $(750 + 96\,000) : (900 + 32\,000 + 96\,000) \times 100\,000 = 75\,058,18 \text{ (грн.)}$			
15. Відображено фактичну виробничу собівартість готових виробів (40 600 + 20 000,4 + 5 600)	26	23	66 200,4
16. Списано собівартість реалізації готових виробів	901	26	66 200,4
17. Відображено фінансовий результат	791	92	15 000
	791	93	1 570
	791	901	74 550
	791	902	24941,82
	701	791	100 000
	702	791	83333,33
Сальдо на кінець місяця	201	—	0
	281	—	200
	282	—	28 900
	—	285	21841,82

Задача 3.2. (торговий метод). Підприємство займається роздробом та має РГ (кафе). Облік витрат на виробництво готових виробів у кафе ведуть за торговельним методом. Сировину і купівельні товари в коморі обліковують:

варіант 1 — за первісною вартістю;

варіант 2 — за цінами продажу.

Торгову націнку на сировину, що використовується для приготування страв, нараховують у розмірі 300 % від первісної вартості, на купівельний товар, що реалізується через бар, — 600 %.

Залишків незавершеного виробництва на кінець місяця немає.

Інформацію про господарські операції за поточний місяць і розподіл торгової націнки щодо кафе наведено в Таблиці 2. У роздробі необхідно окремо розподілити націнку, що припадає на реалізований товар. Для спрощення прикладу розподіл націнки та бухгалтерські записи щодо обліку роздрібних операцій не наводимо. Як буде відображено ці операції в бухгалтерському та податковому обліку підприємства, показано в Таблиці 3.

Таблиця 2

Показник	Варіант 1 (облік сировини і товарів у коморі — за первісною вартістю)			Варіант 2 (облік сировини і товарів у коморі — за цінами продажу)		
	ПВ*	торгова націнка	продажна вартість	ПВ*	торгова націнка	продажна вартість
1	2	3	4	5	6	7
1. Залишок на початок місяця:						
у коморі:						
— сировини (для кухні)	5 600,00 (Дт 281/2)	X	X	5 600,00 (Дт 281/2)	16 800,00 (Кт 285/2)	22 400,00

— товарів (для бару)		7 200,00 (Дт 281/3)	X	X	7 200,00 (Дт 287/3)	43 200,00 (Кт 285/3)	50 400,00
у барі товарів		150,00	900,00 (Кт 285/3)	1 050,00 (Дт 282/3)	150,00	900,00 (Кт 285/3)	1 050,00 (Дт 282/3)
2. Надійшло до комори протягом місяця	сировини (Дт 281/2)	35 000,00	X	X	35 000,00	105 000,00	140 000,00
	товарів (Дт 281/3)	25 000,00	X	X	25 000,00	150 000,00	175 000,00
3. Передано	сировину на кухню	40 600,00	121 800,00	162 400,00	—	—	162 400,00
	товари до бару (Дт 282/3)	32 000,00	192 000,00	224 000,00	—	—	224 000,00
1		2	3	4	5	6	7
4. Середній відсоток торгової націнки	щодо сировини	75,00 %			75,00 %		
		(121800 : 162400)			(16800 + 105000 : (22400 + 140000))		
	щодо товарів	85,7143 %			85,7143 %		
		(900 + 192000) : (1050 + 224000)			(43200 + 900 + 150000) : (51450 + 1050 + 175000)		
5. Реалізовано протягом місяця:							
— продукцію власного виробництва		40600,00 (162400 - 121800)	121800,00 (162400 x 75%)	162400,00 (Дт 301 - Кт 702/2)	40600,00 (162400 - 121800)	121800,00 (162400 x 75 %)	162400,00 (Дт 301 - Кт 702/2)
— купівельні товари		30857,11 (216000 - 185142,89)	185142,89 (216000 x 85,7143%)	216000,00 (Дт 301 - Кт 702/2)	30857,11 (216000 - 185142,89)	185142,89 (216000 x 85,7143%)	216000,00 (Дт 301 - Кт 702/2)
6. Залишок на кінець місяця:							
у коморі:							
— сировини		0,00 (Дт 281/2)	X	X	0,00 (Дт 281/2)	0,00 (Кт 285/2)	0,00
— товарів		200,00 (Дт 281/3)	X	X	200,00	1200,00 (Кт 285/3)	1400,00 (Дт 281/3)
у барі товарів		1292,89	7757,11 (Кт 285/3)	9050,00 (Дт 282/3)	1292,89	7757,11 (Кт 285/3)	9050,00 (Дт 282/3)
* Первісна вартість.							

Таблиця 3

Зміст господарської операції	Варіант 1 (облік сировини і товарів у коморі — за первісною вартістю)			Варіант 2 (облік сировини і товарів у коморі — за цінами продажу)		
	Кореспондуючі рахунки		сума, грн.	Кореспондуючі рахунки		сума, грн.
	дебет	кредит		дебет	кредит	
1	2	3	4	7	8	9
Сальдо на початок місяця	281/2	—	5 600	281/2	—	22 400
	281/3	—	7 200	281/3	—	50 400
	282/3	—	1 050	282/3	—	1 050
	—	—	—	—	285/2	16 800
	—	285/3	900	—	285/3	44 100
Комора						
1. Відображено закупівлю:						
— сировини	281/2	372, 631	35 000	281/2	372, 631	35 000
— товарів	281/3	372, 631	25 000	281/3	372, 631	25 000

2. Відображено податковий кредит у складі вартості закуплених:						
— сировини	641/ПДВ	372, 631	7 000	641/ПДВ	372, 631	7 000
— товарів	641/ПДВ	372, 631	5 000	641/ПДВ	372, 631	5 000
3. Нараховано торгову націнку на (для варіанта 2):						
— сировину	—	—	—	281/2	285/2	105 000
— товар	—	—	—	281/3	285/3	150 000
Виробництво						
4. Передано:						
— сировину у виробництво	23	281/2	40 600	23	281/2	162 400
— товар до бару	282/3	281/3	32 000	282/3	281/3	224 000
5. Нараховано торгову націнку при передачі (для варіанта 1):						
— сировини у виробництво	23	285/2	121 800	—	—	—
— товару до бару	282/3	285/3	192 000	—	—	—
6. Відображено адміністративні витрати	92	...	35 000	92	...	35 000
7. Відображено у складі витрат на збут:						
— заробітну плату працівників кухні, офіціантів та бармена	93	661	26 000	93	661	26 000
— відрахування до соцфондів на зарплату працівників (26 000 x 37 %)	93	651	9 620	93	651	9 620
— оренду виробничого обладнання	93	631	7 800	93	631	7 800
— інші виробничі витрати	93	...	5 600	93	...	5 600
Реалізація						
8. Відображено дохід від реалізації за готівку:						
— виготовленої продукції на кухні	301	702/2	162 400	301	702/2	162 400
— купівельних товарів у барі	301	702/2	216 000	301	702/2	216 000
9. Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ у складі вартості реалізованих:						
— виготовленої продукції на кухні	702/2	641/ПДВ	27 066,67	702/2	641/ПДВ	27 066,67
— купівельних товарів у барі	702/2	641/ПДВ	36 000	702/2	641/ПДВ	36 000
10. Списано собівартість реалізованих (за продажними цінами калькуляцій):						
— виготовленої продукції на кухні	902/2	23	162 400	902/2	23	162 400
— купівельні товари в барі	902/2	282/3	216 000	902/2	282/3	216 000
11. Списано торгову націнку, що припадає на реалізовані (методом «сторно»):						
— продукцію кухні	902/2	285/2	121 800	902/2	285/2	121 800
— купівельні товари в барі	902/2	285/3	185 142,89	902/2	285/3	185 142,89
12. Відображено фінансовий результат	791	902/2	71 457,11	791	902/2	71 457,11
	791	92	35 000	791	92	35 000
	791	93	49 020	791	93	49 020
	702/2	791	315 333,33	702/2	791	315 333,33
Сальдо на кінець місяця	281/2	—	0	281/2	—	0
	281/3	—	200	281/3	—	1 400
	282/3	—	9 050	282/3	—	9 050
	—	285/3	7 757,11	—	285/3	8 957,11

Задачі для самостійного вирішення

Задача 3.3. Готель придбав ліцензію терміном на п'ять років з оплатою за її видачу 255 грн. Оплачено сертифікацію готельних послуг — 300 грн. Зробити бухгалтерські проведення.

Задача 3.4. Готель у курортній зоні придбав ліцензію; органом ліцензування є місцевий орган влади. Оплачено сертифікацію готельних послуг — 200 грн. Отримано оплату готельних послуг при поселенні від 20 осіб у сумі 15000 грн. з ПДВ. Зробити бухгалтерські проведення.

Задача 3.5. Вартість готельних послуг в курортній зоні за місяць становить 30000 грн. (без ПДВ). Послуги оплачено при поселенні. Кількість осіб, що поселилися, — 10. Витрати готелю:

- витрачений миючі засоби — 350 грн.;
- нараховано заробітну плату — 10 000 грн.;
- відрахування на соціальні заходи — (визначити самостійно);
- амортизація номерного фонду — 2000 грн.;
- амортизація інвентарю — 200 грн.;
- борг за комунальні послуги нараховано і оплачено — 500 грн.;
- передано в експлуатацію постільну білизну — 400 грн.

Зробити бухгалтерські проведення.

Задача 3.6. У готелі надано готельних послуг на суму 120 000 грн. з ПДВ. Протягом звітної періоду здійснені такі господарські операції:

- оприбутковано формений одяг на суму 3600 грн. з ПДВ;
- придбано і встановлено кондиціонер вартістю 5400 грн.;
- придбано постільні речі на суму 4800 грн. з ПДВ;
- придбано постільну білизну на суму 2400 грн. з ПДВ;
- придбано миючі засоби на суму 960 грн. з ПДВ.;
- передано в експлуатацію постільну білизну на суму 1600 грн.; постільні речі на суму 3000 грн. з нарахуванням амортизації у розмірі 50 %.

Крім того, нараховано витрати готелю, які складаються з:

- нарахованої заробітної плати — 20 000 грн.;
- відрахувань до фондів соціального страхування (визначити самостійно);
- нарахованої амортизації інвентарю — 700 грн.;
- нарахованої амортизації номерного фонду — 2100 грн.;
- оплати комунальних послуг на суму 7200 грн. з ПДВ;
- оплати послуг зв'язку на суму 144 грн. з ПДВ.

Зробити бухгалтерські проведення за всіма операціями.

Практичне заняття № 4.

Тема 6 - Особливості діяльності та побудови обліку у сільському господарстві

Питання для обговорення:

1. Особливості бухгалтерського обліку у сільськогосподарському виробництві
2. Особливості оподаткування сільськогосподарських підприємств
3. Облік витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції рослинництва
4. Облік витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції тваринництва
5. Облік витрат на утримання робочої худоби
6. Облік витрат на утримання і експлуатацію машинно-тракторного парку
7. Облік готової продукції та її реалізації

Практична частина.

Приклади вирішення задач.

Обчислення собівартості продукції зернових культур. Витрати на вирощування і збирання зернових культур становлять собівартість зерна, зернових відходів і соломи. Загальну суму витрат (за вирахуванням вартості соломи) розподіляють на зерно і зернові відходи пропорційно до питомої ваги повноцінного зерна, що міститься в зернових відходах.

Собівартість 1 ц зерна і зернових відходів визначають діленням витрат вирощування зернових культур на відповідну фізичну масу зерна і зернових відходів після очищення і сушіння.

Задача 4.1. Визначення собівартості 1 ц зерна, зерно відходів, соломи пшениці озимої.

Валовий збір зерна пшениці озимої у бункерній вазі склав 35700 ц з площі посіву 1150 га. Планова собівартість 1 ц зерна пшениці озимої – 10 грн. Загальні фактичні затрати на вирощування, збирання і доробку основної, супутньої і побічної продукції пшениці, озимої склали 354500 грн. Установлена загибель посівів від стихійного лиха (пожежі) на площі 100 га в сумі фактичних затрат – 21000 грн. Допущене псування посівів приватною особою на площі 0,5 га, що за балансовою вартістю становить 125 грн.

Після доробки і сушки зерна отримані зернові відходи в кількості 4500 ц, які, за даними лабораторного аналізу, містять 40 % повноцінного зерна; невикористовувані відходи та усихання – у кількості 1100 ц. Закладено до насіннєвого фонду 3500 ц зерна пшениці озимої і реалізовано 20600 ц.

Крім того, отримано 40 500 ц соломи. Фактичні затрати на збирання, транспортування і скиртування соломи склали 10275 грн.

Витрати на вирощування, збирання і доробку посівів (без вартості загиблих і зіпсованих посівів) становлять

333375 грн. (354500 грн. – 21000 грн. – 125 грн.).

Витрати за вирахуванням вартості соломи становлять

323100 грн. (333375 грн. - 10275 грн.).

Кількість зернових відходів у перерахунку на повноцінне зерно становить

1800 ц (4500 ц * 40 %).

Для калькулювання собівартості 1 ц зерна пшениці озимої визначається загальна кількість повноцінного зерна

31900 ц (35700 ц - 4500 ц - 1100 ц + 1800 ц).

Фактична собівартість 1 ц повноцінного зерна пшениці озимої

10,13 грн. (323100 грн. : 31900 ц).

Виходячи із цієї собівартості і кількості чорнових відходів у переведенні на повноцінне зерно (1800 ц), визначаємо суму затрат, що припадає на зернові відходи,

18234 грн. (1800 ц x 10,13 грн.).

Визначаємо різницю у вартості зерновідходів, спочатку оприбуткованих за бункерною вагою у планових цінах (4500 ц) і перерахованих у повноцінне зерно (1800 ц):

(4500 ц – 1800 ц) x 10 грн. = 27000 грн.

Фактична собівартість 1ц зернових відходів

4,05 грн. (18234 грн. : 4500ц).

Фактична собівартість 1 ц соломи

0,25 грн. (10275 грн. : 40500 ц).

Різниця між фактичною і плановою собівартістю 1 ц зерна становить

0,13 грн. (10,13 грн. – 16 грн.).

Узагальнений розрахунок собівартості продукції озимої пшениці і калькуляційних різниць наведено відповідно в таблицях 1 і 2.

Таблиця 1

Розрахунок собівартості продукції озимої пшениці (приклад умовний)

№ п/п	Зміст запису	Кількість, ц	Сума, грн.
1	Валовий збір (за плановою собівартістю)		
	- зерно у бункерній вазі	35700	357000
	- зерно після доробки і сушіння	30100	301000
	- зернові відходи з 40% вмістом повноцінного зерна	4500	—
	- зернові відходи в переведенні на повноцінне зерно (4500*40%)	1800	18000
	- повноцінне зерно, що підлягає калькуляції (30100+1800)	31900	319000

	- невикористані відходи та усихання (4500-1800)+1100	3800	38000
	- солома	40500	8100
2	Витрати по вирощуванню озимої пшениці, в т. ч.:		354500
	- вартість зіпсованих посівів		125
	- вартість загиблих посівів		21000
	- витрати на збирання соломи		10275
3.	Витрати, що віднесені на повноцінне зерно (354500-21000-125-10275)		323100
4.	Фактична собівартість 1 ц повноцінного зерна (323100:31900)		10,13
5.	Фактичні витрати, що віднесені на зернові відходи (1800*10,13)		18234
6.	Фактична собівартість 1 ц зернових відходів (18234:4500)		4,05
7.	Фактична собівартість 1 ц соломи (10275:40500)		0,25

Таблиця 2

Розрахунок калькуляційних різниць по продукції озимої пшениці

№ п/п	Види продукції озимої пшениці і канали її використання	Кількість, ц	Собівартість		Калькуляційна різниця	Кореспондуючі рахунки	
			планова	фактична		дебет	кредит
1.	Зерно озимої пшениці:						
	Реалізовано	26600	26600	269411	3411	901	
	Закладено до насіннєвого фонду	3500	35000	35455	455	208	
	Разом	30100	301000	304866	3866		2311
2.	Зернові відходи						
	Закладено до фуражного фонду	4500	18000	18234	234	208	2311
3.	Солома:						
	Закладено до фуражного фонду	40500	8100	10275	2175	208	2311
	Всього по культурі	-	327100	333375	6275	-	-

Визначення собівартості кукурудзи. При обчисленні собівартості 1 ц кукурудзи перераховують качани у повній стиглості на сухе зерно за фактичним виходом: зерна з качанів, визначеним хлібоприймальними підприємствами за результатами обмолочування середньодобових зразків з урахуванням базисної вологості зерна в качанах (22 %).

Качани кукурудзи повної стиглості, що залишились у господарстві, а також закладені на силос, переводять у сухе зерно за середнім відсотком виходу зерна базисної вологості з качанів, реалізованих господарством заготівельним організаціям. Цей відсоток визначають за даними реєстрів накладних на прийняте зерно. Собівартість 1 ц кукурудзи визначають діленням витрат виробництва (за винятком витрат на збирання, транспортування стебел кукурудзи) на масу зерна кукурудзи.

Мають свою особливість і визначення собівартості 1 ц зеленої маси кукурудзи і силосу.

Задача 4.2. Фактичні витрати на вирощування і зберігання кукурудзи на силос і зелений корм склали 104975 грн. Вихід зеленої маси 61750 ц, в т.ч. використано на виробництво силосу 52800 ц, згодовано тваринам 8950 ц.

Інші витрати на силосування зеленої маси становили 18100 грн.

Через 20 днів (після ферментації зеленої маси) по закінченні силосування зеленої маси кукурудзи комісія визначила вагу силосу 42750 ц.

Фактична собівартість 1 ц зеленої маси

$$104975 / 61750 = 1,70 \text{ грн.}$$

Фактична собівартість 1 ц силосу

$$[(52800 * 1,70) + 18100] / 42750 = 107860 / 42750 = 2,52 \text{ грн.}$$

Обчислення собівартості технічних культур. Собівартість 1 ц насіння олійних культур (соняшнику, льону-довгунця, гірчиці, ріпаци, сої, арахісу тощо) визначають у порядку, встановленому для зернових культур. Витрати ділять на масу одержаної від урожаю і оприбуткованої продукції.

Наведемо приклад визначення фактичної собівартості 1 ц коренеплодів цукрового буряку (фабричного).

Задача 4.3. Валовий збір коренеплодів цукрового буряку (фабричною) становив 60400 ц.

Загальні фактичні витрати на вирощування і збирання цукрового буряку становили 465200 грн.

Валовий збір гички становив 1250 ц, а витрати по її збиранню і транспортуванню – 200 грн.

Розрахунок собівартості:

Сума витрат, що відноситься на основну продукцію

$$465200 - 200 = 465000 \text{ грн.}$$

Фактична собівартість 1 ц коренеплодів

$$465000 / 60400 = 7,69 \text{ грн.}$$

Фактична собівартість 1 ц гички

$$200 / 1250 = 0,16 \text{ грн.}$$

Обчислення собівартості продукції тваринництва

Визначення собівартості продукції скотарства. У молочному скотарстві розраховується собівартість одного центнера молока і однієї голови приплоду. Собівартість однієї голови приплоду розраховується за вартістю 60 кормо-днів утримання корови.

Собівартість одного кормо-дня розраховується діленням всієї суми витрат на утримання основного стада корів на кількість кормо-днів.

Для визначення собівартості одного центнера молока необхідно загальну суму витрат на утримання корів (без вартості приплоду та побічної продукції) розділити на кількість центнерів одержаного молока.

Порядок калькулювання продукції молочного скотарства розглянемо на умовному числовому прикладі.

Приклад 1. Оприбутковано продукції за звітний період:

- молока 5000 ц за плановою собівартістю 1 ц молока 30 грн на суму 150000 грн;
- приплоду телят 200 голів за плановою собівартістю 60 кормо-днів утримання корів на суму 40000 грн;
- побічної продукції 7000 грн.

Витрати на утримання основного стада становили 220000 грн. Кількість кормо-днів утримання корів 73000.

Для визначення фактичної собівартості продукції молочного скотарства здійснимо розрахунки за такою послідовністю:

1. Собівартість 1 кормо-дня

$$220000 / 73000 = 3 \text{ грн.}$$

2. Собівартість 1 голови приплоду

$$(60 \text{ кормо-днів} * 3 \text{ грн.}) = 180 \text{ грн.}$$

3. Вартість приплоду

$$(200 \text{ голів} * 180 \text{ грн.}) = 36000 \text{ грн.}$$

4. Вартість молока

$$220000 - (36000 + 7000) = 177000 \text{ грн.}$$

5. Собівартість 1 ц молока

$$177000 / 5000 = 35,40 \text{ грн.}$$

Собівартість продукції та живої маси великої рогатої худоби і тварин, вибраканих з основного молочного стада в молочному скотарстві розраховуємо на такому умовному прикладі.

Задача 4.4. На початок звітної періоду в господарстві залишилось 745 голів великої рогатої худоби, живою масою 745 ц і вартістю 189713 грн. За звітний період надійшло: 510 голів приплоду масою 112 кг, вартістю 71799 грн.; куплено в інших господарствах — 50 голів, масою 50 ц, вартістю 10000 грн.

За звітний період вибуло: реалізовано 244 голови, масою 535 ц; забито на м'ясо — 50 голів, живою масою 50 ц; загинуло з вини господарства — 16 голів живою масою 8 ц.

Залишилось на кінець року 995 голів, живою масою 750 ц.

Витрати на вирощування і відгодівлю великої рогатої худоби за звітний період склали 338518 грн., з них віднесено на гній 1200 грн.

На підставі наведених даних визначимо приріст живої маси, який дорівнює масі тварин на кінець звітної періоду + маса тварин, що вибули, - маса тварин на початок звітної періоду - маса тварин, що надійшли у цю вікову групу,

$$\text{або } (750 + 8 + 50 + 535) - (745 + 112 + 50) = 436.$$

Жива маса, яка підлягає калькуляції дорівнює живій масі тварин на кінець звітної періоду + маса тварин, що вибули з господарства,

$$\text{або } 750 + 50 + 535 = 1335 \text{ ц.}$$

Отримані дані подаємо в розрахунку (таблиця 3)

Таблиця 3

Розрахунок фактичної собівартості 1 ц живої маси молодняку великої рогатої худоби і тварин на відгодівлі

№ п/п	Показники	Кількість, голів	Жива маса, ц	Сума, грн.
1.	Залишок на початок року	745	745	189713
2.	Приплід	510	112	71799
3.	Приріст живої маси	-	436	337318
4.	Закуплено	50	50	10000
5.	Разом надійшло	560	598	419117
	Разом із залишком на початок року	1305	1343	608830
6.	Реалізовано	244	535	243987
7.	Забито на м'ясо	50	50	22803
8.	Загинуло по вині господарства	16	8	-
	Залишок на кінець року	995	750	342040
9.	Разом вибуло із залишком на кінець року	1305	1343	608830

Фактична собівартість 1 ц приросту живої маси

$$337318 / 436 = 773,66 \text{ грн.}$$

Фактична собівартість 1 ц живої маси

$$608830 / 1335 = 456,05 \text{ грн.}$$

Визначення собівартості продукції свинарства. Собівартість продукції, свинарства включає витрати на утримання свиноматок з поросятами до відлучення, кнурів, поголів'я свиней на дорощуванні, і відгодівлі. Ці витрати розподіляють між окремими видами продукції свинарства (голову ділового приплоду, приріст живої маси, гній). Собівартість приросту живої маси і однієї голови приплоду на момент відлучення визначають діленням загальної суми витрат за рік по утриманню основного стада (крім вартості побічної продукції) на кількість приросту живої маси відлучених поросят,

включаючи живу масу приплоду при народженні. Собівартість 1 ц приросту живої маси відлучених поросят обчислюють діленням суми вартості поросят під свиноматками на початок року і витрат по основному стаду за поточний рік на живу масу відлучених поросят, у тім числі загиблих. Собівартість 1 ц приросту живої маси всіх інших облікових груп свиней (на дорощуванні і відгодівлі) визначають діленням витрат по відповідній групі на кількість приросту.

У спеціалізованих господарствах собівартість продукції свинарства розраховують загалом, по галузі і кожній технологічній групі, а в неспеціалізованих – тільки загалом по галузі. Загалом по галузі собівартість валового приросту живої маси свиней, включаючи живу масу приплоду при народженні (у тім числі загиблих), обчислюють за витратами по всіх об'єктах обліку.

Задача 4.5. Затрати на утримання основного стада свиней за звітний рік становили 1956000 грн; вартість побічної продукції – 2000 грн. Оприбутковано 20626 голів приплоду живою масою 105 ц і 1299 ц приросту поросят до 2-місячного віку. Відлучено від свиноматок і переведено в старші вікові групи 19609 голів масою 1299 ц. Залишок поросят під свиноматками на початок року становив 5000 голів живою масою 60 ц вартістю 78000 грн. Залишок поросят під свиноматками на кінець року становив 6016 голів, живою масою – 225 ц.

Розрахунок.

Фактична собівартість 1 ц приросту живої маси поросят на момент відлучення становитиме

$$(1956000 - 2000) / (1299 + 165) = 1334,70 \text{ грн.}$$

Фактична собівартість 1 ц живої маси поросят на момент відлучення:

$$(78000 + 1954000) / (225 + 1299) = 1333,33 \text{ грн.}$$

Фактична собівартість відлучених поросят

$$1333,33 * 1299 = 1731996 \text{ грн.}$$

Фактична собівартість поросят під матками на кінець року

$$1333,33 * 225 = 300000 \text{ грн.}$$

Отримані дані проставляємо в розрахунку (таблиця 4)

Таблиця 4

Розрахунок фактичної собівартості живої маси поросят

№ п/п	Показники	Кількість, голів	Жива маса, ц	Сума, тис. грн.
1.	Залишок поросят під свиноматками на початок року	5000	60	78
2.	Приплід	20625	165	-
3.	Приріст	-	1299	1954
4.	Разом надійшло	20625	1464	1954
5.	Разом надійшло із залишком на початок року	20625	1524	2032
6.	Переведено до старшої групи	19609	1299	1732
7.	Залишок поросят під свиноматками на кінець року	6016	225	300
8.	Разом вибуло із залишком на кінець року	25625	1524	2032

Практичне заняття № 5.

Тема 7 - Облік біологічних активів

Питання для обговорення:

1. Сутність та класифікація біологічних активів
2. Оцінка та облік довгострокових біологічних активів
3. Оцінка та облік поточних біологічних активів
4. Особливості визначення доходів та витрат від сільськогосподарської діяльності

Практична частина.**Приклади вирішення задач.**

Задача 5.1. Сільгосппідприємство (zareєстроване платником ПДВ) через підзвітну особу 15 червня 20__ року придбало двоє дорослих телят віком 3 місяці по 1800 грн. (у т. ч. ПДВ — 300,00 грн.) за кожну. Крім того 23 червня 20__ року підприємство отримало приплід (додатковий БА) у вигляді 3-х телят, одне з яких виявилось мертвим. Справедлива вартість народжених телят становить 120 грн., витрати на місці продажу — 42 грн.

Бухгалтерський облік цих операцій відображено у таблиці 1.

Таблиця 1 - Відображення у бухгалтерському обліку придбання через підзвітну особу та приплоду телят

№ з/п	Операція	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1.	Оприбутковано 2 телиці через підзвітну особу	213	372	3000,00
2.	Відображено податковий кредит	641/ПДВ	372	600,00
3.	Оприбутковано приплід від продуктивних тварин (2 живих телят)	212	23	156,00*
*Активом визнаються тільки двоє живих щойно народжених телят $(120 - 42) \times 2 = 156,00$ грн.				

Задача 5.2. Підприємство (платник ПДВ) 10 червня 20__ року придбало 4 свиноматки по 2400,00 грн. (у т. ч. ПДВ — 400,00 грн.) для їх подальшого перепродажу. Проте вже у жовтні цього року плани керівництва ферми змінилися і вирішено було залишити свиноматки для розплоду. Крім того, підприємство придбало у неплатника ПДВ та висадило 1000 молодих саджанців (по 15 грн. кожен), які було доставлено стороннім транспортом (підписано акт на 1800 грн., у т. ч. ПДВ — 300,00 грн.).

Таблиця 2 - Відображення в обліку придбання та амортизації довгострокового БА

№ з/п	Операція	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1.	Придбано 4 свиноматки для перепродажу	213	631	8000,00
2.	Відображено податковий кредит на підставі податкової накладної	641/ПДВ	631	1600,00
3.	Прийнято рішення про те, щоб залишити свиноматки для розплоду	164	213	8000,00
4.	Придбано саджанці	208	631	15000,00
		155	208	
5.	Віднесено транспортні витрати на вартість саджанців	155	685	1500,00
6.	Відображено податковий кредит за транс-портними послугами	641/ПДВ	685	300,00
7.	Відображено вартість незрілих довгострокових БА	166	155	16500,00

Задача 5.3. Підприємство у серпні 2007 року придбало 2 корови на суму 13920,00 грн. (5400 та 6200, у т. ч. ПДВ — 2320,00 грн.). Термін експлуатації становить 3 роки. Вартість, що амортизується, — 50% первісної вартості.

Таблиця 3 - Відображення в обліку придбання свиноматок та формування вартості довгострокових БА

№ з/п	Операція	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1.	Придбано 2 корови	164	631	11600,00
2.	Відображено податковий кредит на підставі податкової накладної	641/ПДВ	631	2320,00
3.	Нарахування амортизації на 31.12.2007 р.	940	134	644,44*
* $11600 \times 50\% : 36 \text{ місяців} \times 4 \text{ місяці до кінця 2007 року} = 644,44 \text{ грн.}$				

Задача 5.4. У СТОВ «Обрій» закладено 1 га яблуневого саду дворічними саджанцями за схемою посадки 4мх2м. Витрати на створення насаджень до переведення їх до групи незрілих біологічних активів становили, 48 118 грн. У наступні роки на біологічні перетворення і витрачено трудових і матеріальних ресурсів на суму 11082 грн., оприбутковано продукції на суму 5 000 грн. Переведений в експлуатацію сад оцінено за первісною, вартістю.

Операції зі створення плодового саду відображено в табл. 3.

Таблиця 3 - Відображення в бухгалтерському обліку операцій зі створення багаторічних плодових насаджень

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Д-т	К-т	
1	Придбано посадковий матеріал від науково-дослідного інституту: • надійшло саджанців • відображено податковий кредит ;ї ПДВ	208 641	631 631	21 847 4 369
2	Здійснено витрати на закладання багаторічних насаджень (вартість робіт з підготовки ґрунту, послуг допоміжних виробництв, сторонніх організацій і посадки саджанців):			
2.1	Списано вартість використаних виробничих запасів (паливо, добрива, засоби захисту рослин)	155	203, 208	2 300
2.2	Віднесено вартість робіт машинно-тракторного парку	155	234	1 800
2.3	Списано вартість використаних саджанців	155	208	21 847
2.4	Нараховано заробітну плату працівникам, зайнятим на закладанні багаторічних насаджень	155	661	9 500
2.5	Нараховано відрахування до фондів: а) па загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (платників ФСП; ставка - 19,92%) б) на соціальне страхування від тимчасової втрати працездатності в) соціального страхування па випадок безробіття г) соціального страхування від нещасних випадків на виробництві, професійних захворювань і трудового каліцтва	155 155 155 155	651 652 653 656	1 892 143 124 19
2.6	Проведено роботи зі встановлення систем зрошення: • акцептовано рахунки відображено податковий кредит з ПДВ	155 641	685 685	9 840 1 968
2.7	Відображено інші витрати: • списано загальновиробничі витрати рослинництва • нараховано амортизацію на основні засоби, задіяні на	155	911	149

	відповідних роботах • списано використані МШП	155 155	131 22	451 53
3	Віднесено витрати на закладання насаджень до незрілих довгострокових біологічних активів, оцінених за первісною вартістю	166	155	48 118
4	Здійснено витрати па біологічні перетворення в наступні роки (вартість використаних добрив для підживлення молодих багаторічних насаджень, засобів захисту, вартість робіт власних допоміжних виробництв та сторонніх організацій)	155	20, 22, 234, 66, 65,68 та ін.	11 082
5	Оприбутковано плоди від незрілих біологічних активів	27	155	5 000
6	Віднесено витрати па закладання насаджень до незрілих довгострокових біологічних активів, оцінених за первісною вартістю	166	155	6 082
7	Переведено плодоносні насадження в експлуатацію	162	166	54 200

Задача 5.5. Постійно діючою комісією з визначення вартості біологічних активів і сільськогосподарської продукції встановлено, що справедлива вартість яблуневого саду при переведенні його до групи незрілих становить 56 000 грн. Згодом плодоносний сад введено в експлуатацію з оцінкою 58 700 грн. (виходячи з цін, що склались на відповідну дату).

Таблиця 4 - Відображення в бухгалтерському обліку операцій зі справедливої оцінки багаторічних плодових насаджень

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Д-т	К-т	
Діюча методика оцінки				
1	Оцінено насадження, які переведені до незрілих довгострокових біологічних активів, за справою вартістю: • переведено насадження до облікової групи незрілих • відображено результат від первісного визнання за вартістю 56 000 грн (56 000 грн - 54 200 грн)	165 165	155 710	54 200 1 800
2	Переведено плодоносні насадження в експлуатацію за справедливою вартістю (якщо на етапі визнання незрілих активами справедлива їх вартість становила 56 000 грн): • переведено насадження до облікової групи довгострокових біологічних активів • відображено результат від первісного визнання за вартістю 58 700 грн (58 700 грн --56 000 грн)	161 161	165 710	56 000 2 700
Альтернативна методика оцінки				
1	Віднесено витрати на закладання насаджень до незрілих довгострокових біологічних активів, оцінених за первісною вартістю	166	155	54 200
2	Переведено плодоносні насадження в експлуатацію за справедливою вартістю: • переведено насадження до облікової групи довгострокових біологічних активів • відображено результат від первісного визнання за вартістю 58 700 грн (58 700 грн - 54 200 грн)	161 161	166 710	54 200 4 500

Практичне заняття № 6.**Тема 8 - Особливості обліку в будівництві****Питання для обговорення:**

1. Особливості будівельного виробництва та їх вплив на організацію обліку
2. Особливості документального оформлення та контролю за витрачанням виробничих запасів
3. Облік витрат будівельної організації та визначення собівартості будівельно-монтажних робіт
4. Документальне оформлення та облік використання будівельних машин і механізмів
5. Облік створення і використання тимчасових нетитульних споруд і пристроїв
6. Облік загальновиробничих витрат підрядних будівельних організацій
7. Облік реалізації виконаних робіт і розрахунків із замовниками

Практична частина.**Приклади вирішення задач.****Задача 6.1.**

На балансі підприємства, що здійснює діяльність у сфері громадського харчування, обліковано МАФ — літній майданчик, що включає також прилеглу територію. Тобто територія не обліковується окремо. У податковому обліку вартість МАФ відноситься до об'єкта «Будівля» та амортизується у складі групи 1 основних фондів.

Проектною організацією за замовленням підприємства розроблено проект реконструкції прилеглої території вартістю 12 000 грн, у т. ч. ПДВ — 2000 грн.

Вартість послуг підрядної організації з реконструкції (устрій газонів, тротуарів, зовнішнього освітлення) становить 96 000 грн., у т. ч. ПДВ — 16 000 грн.

Придбано й установлено скульптурну композицію, вартість якої разом з установленням становить 18 000 грн., у т. ч. ПДВ — 3000 грн.

Придбано й установлено 10 квіткових ваз (із квітами) на суму 3600 грн., у т. ч. ПДВ — 600 грн. (по 300 грн. кожна без урахування ПДВ).

Придбано й установлено чотири діжки з деревцями на суму 7200 грн., у т. ч. ПДВ — 1200 грн. (по 1500 грн. кожна без урахування ПДВ).

Вартісний критерій предметів, які належать до складу малоцінних необоротних матеріальних активів, установлено на підприємстві наказом по організації бухобліку на рівні 1000 грн..

У бухгалтерському обліку підприємства, що здійснює діяльність у сфері громадського харчування, ці операції відображаються таким чином:

з/п	N	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		
			Дт	К	Сума, грн.
1		Отримано проект	151	631	10 000
2		Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	2000
3		Виконано роботи з реконструкції	151	631	80 000
4		Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	16 000
5		Придбано й установлено скульптурну композицію	152	631	15 000
6		Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	3000
7		Придбано й установлено квіткові вази	153	631	3000
8		Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	600
9		Придбано й установлено діжки з деревцями	152	631	6000
10		Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	1200
11		Збільшено первісну вартість будівлі на вартість робіт з реконструкції (10 000 + 80 000)	103	151	90 000
12		Введено в експлуатацію скульптурну композицію й діжки з деревцями (15 000 + 6000)	109	152	21000

13	Введено в експлуатацію квіткові вази з нарахуванням зносу 100%	112 94	153 132	3000 3000
14	Оплачено постачальникам (12 000 + 96 000 + 18 000 + 3600 + 7200)	631	311	136 800

Задача 6.2.

Замовник передає підряднику матеріали на суму 60 000 грн., з урахуванням ПДВ:

- варіант 1 — матеріали продаються підряднику, їх вартість буде зарахована в рахунок оплати БМР;
- варіант 2 — матеріали передаються за давальницькою схемою.

Загальна вартість виконаних за звітний період БМР становить 240 000 грн. (з урахуванням вартості матеріалів), у тому числі ПДВ — 40 000 грн.

N п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		
		Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
Варіант 1 («продажний»)				
1	Оприбутковано придбані матеріали	205	631	50 000
2	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	631	10 000
3	Реалізовано матеріали підряднику	377	712	60 000
4	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	712	641	10 000
5	Відображено вартість виконаних БМР (підписано акт ф. N КБ-2в, довідка ф. N КБ-3)	151	631	200 000
6	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	631	40 000
7	Проведено взаємозалік (на вартість неоплачених матеріалів)	631	377	60 000
8	Оплачено роботи (240 000 – 60 000)	631	311	180 000
Варіант 2 («давальницький»)				
1	Оприбутковано придбані матеріали	2051	631	50 000
2	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	631	10 000
3	Передано матеріали підряднику (в акті приймання-передачі вказується сума з ПДВ)	2052	2051	50 000
4	Відображено вартість виконаних БМР (підписано акт ф. N КБ-2в, довідка ф. N КБ-3)	151	631	150 000**
5	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	631	30 000
6	Списано матеріали на об'єкт будівництва (на підставі звіту ф. N М-23)	151	2052	50 000
7	Оплачено роботи (240 000 - 60 000)	631	311	180 000

Задача 6.3.

Підрядна організація виконала будівельні роботи на суму 120000,00 грн., за які попередньо отримала аванс 30000,00 грн. Порядок відображення операцій у бухгалтерському обліку підрядчика наведено у таблиці.

N з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1	Одержано аванс на будівництво	311	681	30 000,00
2	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	643	641	5000,00
3	Виставлено рахунок замовнику за виконані підрядником роботи	361	703	120 000,00
4	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	703	643 641	5000,00 15 000,00
5	Одночасно відображено рахунок замовника без ПДВ	238	239	100 000,00
6	Списано на фінансовий результат суму доходу від виконання будівельного контракту	703	791	100 000,00
7	Оплачено рахунок замовником	311	361	90 000,00
8	Проведено взаємозалік заборгованості	681	361	30 000,00

Рахунки 238 «Завершені етапи по незакінчених будівельних контрактах», 239 «Проміжні рахунки» беруть участь в обліковому процесі до закінчення будівництва. Після завершення будівництва їх закриття здійснюється кореспонденцією за дебетом рахунку 239 «Проміжні рахунки» з кредиту рахунку 238 «Завершені етапи по незакінчених будівельних контрактах».

Задача 6.4.

Будівельна організація споруджує будівлю на підставі довгострокового договору підряду. Вартість будівельно-монтажних робіт, обумовлених у договорі, становить 2088240,00 грн., у тому числі ПДВ – 348040,00 грн. Тривалість контракту – 12 місяців. Після закінчення 6 місяців проведено проміжні розрахунки замовника з підрядчиком, підписано довідку про вартість виконаних підрядних робіт (ф. N КБ-3) на суму 933120,00 грн. Порядок відображення таких операцій у бухгалтерському обліку підрядчика наведено в таблиці.

Таблиця 3

N з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		За I півріччя	За II півріччя	Разом
		Дт	Кт			
1	Отримано передоплату від замовника	311	681	1000000,00	1 088 240,00	2 088 240,00
2	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	643	641	166666,67	181 373,33	348 040,00
3	Відображено вартість будівельних матеріалів, деталей, комплектуючих, малоцінних та швидкозношуваних предметів, використаних при виконанні підрядних робіт	230	201 202 22	200000,00	250 000,00	450 000,00
4	Відображено зарплату працівників за виконання підрядних робіт	230	661	240000,00	290 000,00	530 000,00
5	Відображено відрахування на соціальні заходи від зарплати працівників	230	65	88128,00	106 488,00	194 616,00
6	Відображено інші витрати підрядчика, пов'язані з будівництвом цього об'єкта	230	13 631 68	20 000,00	24 000,00	44 000,00
7	Відображено списання частини розподілених загальновиробничих витрат на збільшення собівартості витрат підрядчика	230	91	50 000,00	70 000,00	120 000,00
8	Підписано акт приймання виконаних підрядних робіт на обсяг робіт, передбачених договором	361	703	933 120,00	1 155 120,00	2 088 240,00
9	Нараховано ПДВ	703	643	155 520,00	181 373,33	348 040,00
10	Визнано доходи без суми непрямих податків	238	239	777 600,00	962 600,00	1 740 200,00
11	Списано на собівартість підрядних робіт фактичні витрати	903	230	602 377,20	736 238,80	1 338 616,00
12	Здійснено коригування проміжних рахунків	36	239	66 880,00	66 880,00 сторно	–
13	Списано на фінансовий	703	791	777 600,00	962 600,00	1 740 200,00

	результат дохід від виконаних будівельно-монтажних робіт					
14	Списано на фінансовий результат собівартість будівельно-монтажних робіт	791	903	602 377,20	736 238,80	1 338 616,00
15	Проведено взаємозалік заборгованості	681	361	933 120,00	1 155 120,00	2 088 240,00
16	Закрито субрахунки 238, 239 після завершення будівництва	239	238		1 740 200,00	1 740 200,00

Задачі для самостійного вирішення

Задача 6.5.

Будівельне підприємство закупило 30000 шт. цегли за ціною 200 грн. без ПДВ за одну тисячу. Транспортні витрати сторонньої організації становили 24 грн. з ПДВ за одну тисячу.

Здійснити бухгалтерські проводки за наведеними операціями.

Задача 6.6.

На основі наведених у таблиці даних розрахувати витрати на наявність запасів для звітності при застосуванні методів ідентифікованої вартості, середньозваженої собівартості, ФІФО.

Дата	Закуплено одиниць	Ціна за одиницю	Відпущено на виробництво, од.
На початок року	500	10	
5 січня			200
10 січня	250	20	
15 січня	200	30	
20 січня			250
25 січня	650	40	
30 січня			150
Залишок на 31 січня	1000		

Задача 6.7.

Підрядчик отримав контракт на 7 місяців на будівництво адміністративного будинку вартістю 500 тис. грн.. плюс ПДВ. Гроші на будівництво надійшли авансом. Для зберігання спецодягу і спецінвентаря було збудовано тимчасове приміщення, на яке відпущено матеріалів на суму 4000 грн. і нарахована заробітна плата в сумі 1000 грн. Вартість послуг, наданих допоміжним виробництвом підрядчика, становить 120 грн. Вартість поворотних матеріалів становить 2000 грн.

Здійснити всі необхідні проводки за наведеними операціями.

Задача 6.8.

Фактичні витрати підрядчика на будівництво об'єкта за звітний квартал становили: січень – 15,2 тис. грн., з них заробітна плата – 9 тис. грн.; лютий – 14,9 тис. грн., з них заробітна плата – 10 тис. грн.; березень – 17,7 тис. грн., з них заробітна плата – 12 тис. грн. Будівельні матеріали були придбані у грудні попереднього року.

Нарахований знос: податковий – 11890 грн., фінансовий – 10000 грн.

Планові витрати на весь період будівництва – 300 тис. грн. Договірна ціна будівництва з ПДВ – 396 тис. грн.

Визначити розрахунковий валовий дохід за звітний квартал, прибуток, а також нарахувати податок на прибуток за умови, що підприємство працює за довгостроковим контрактом.

Задача 6.9.

За договором з постачальником йому перерахована попередня оплата та отримано будівельних матеріалів на суму 66 тис. грн. з ПДВ за супровідними документами. При прийманні виявлено їх недостачу на суму 666 грн. з ПДВ. Постачальнику подано претензію, у відповідь на яку він повернув гроші.

Відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Задача 6.10.

Між замовником і підрядчиком укладено договір підряду на будівництво виробничого приміщення з частковим постачанням устаткування та матеріалів. Операції, які здійснив замовник, наведені в таблиці.

Господарська операція	Сума, тис. грн.
Перераховано аванс підрядчику	120
Придбано і передано підрядчику устаткування для монтажу	48
Придбано і передано підрядчику будівельні матеріали	24
Підписаний акт введення спорудженого об'єкта в експлуатацію	150
Перерахована заборгованість підрядчику за введеним в експлуатацію об'єктом	?

Навести кореспонденцію рахунків за здійсненими операціями у замовника та підрядчика.

Практичне заняття № 7.

Тема 9 - Особливості обліку в гірничо-видобувній промисловості

Питання для обговорення:

- Особливості діяльності підприємств гірничодобувної промисловості
- Особливості обліку підприємств гірничодобувної промисловості
- Оподаткування підприємств гірничодобувної промисловості
- Характеристика рахунків для відображення операцій у гірничодобувній промисловості
- Особливості обліку витрат
- П(С)БО 33 «Витрати на розвідку запасів корисних копалин»: особливості застосування
- Кореспонденція рахунків з обліку операцій на підприємствах гірничодобувної промисловості

Практична частина.

Приклади вирішення задач.

Задача 7.1.

Приклади бухгалтерських проведення з обліку на підприємствах гірничодобувної промисловості:

I. Гірничопідготовчі, експлуатаційно-розвідувальні роботи, а саме

- Нараховано витрати на розвідку, дорозвідку запасів корисних копалин, які не визнаються активами з розвідки запасів корисних копалин

Дт 39 (23) Кт 20, 661, 65, 68 та ін.

- Віднесено їх на витрати виробництва звітного періоду Дт 23 Кт 39

- Нараховано витрати на розвідку запасів корисних копалин, які визнаються активами з розвідки запасів корисних копалин

Дт 15 Кт 20, 661, 65, 685 та ін.

- Визнано їх нематеріальними активами

Дт 12 Кт 15

- Списано витрати при продажі родовища корисних копалин (свердловини, шахти, кар'єра та ін.)

Дт 972 Кт 39

- Списано витрати при ліквідації свердловини, шахти, кар'єра тощо

Дт 976 Кт 39

II. Безпосередній видобуток корисних копалин, а саме

- Нараховано прямі витрати

Дт 23 Кт 20, 661, 65, 685.

2. Загальновиробничі витрати:
 - нараховано Дт 91 Кт 20, 661,65, 685
 - списано Дт 23 Кт 91
 3. Нараховано адміністративні витрати, витрати на збут та інші витрати
Дт 92, 93, 94 Кт 20, 661, 13, 631, 685.
 4. Відображено вартість видобутих корисних копалин
Дт 26 Кт 23
 5. Відображено витрати на ремонт основних засобів, здійснений підрядним способом
Дт 23 Кт 685
 6. Відображено податковий кредит з ПДВ з послуг ремонту основних засобів
Дт 641 Кт 6685
 7. Відображено витрати на ліквідацію наслідків надзвичайної ситуації (аварії)
Дт 992, 993 Кт 661, 65, 20
 8. Відображено цільове фінансування з державного бюджету на ліквідацію наслідків аварії, надзвичайних подій
Дт 311 Кт 48
 9. Зараховане цільове фінансування до складу доходів
Дт 48 Кт 751, 752
 10. Перераховано кошти для придбання ліцензії на право користування надрами
Дт 371 (685) 311
 11. Отримано ліцензію на право користування надрами
Дт 154 Кт 685
Дт 121 Кт 154
 12. Нараховано збори:
 - за користування надрами
 - за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок держбюджету
 - за забруднення навколишнього природного середовища
 Дт 23,92 Кт 642
 13. Списано на фінансовий результат:
 - адміністративні та інші витрати Дт 791 Кт 92, 93, 94
 - надзвичайні витрати Дт 794 Кт 993
 - дохід від цільового фінансування Дт 752 Кт 794
 14. Зараховано нарахований податок на прибуток, ПДВ та штрафи, пені до складу доходу (списано державою у зонах проведення економічного експерименту)
Дт 641 Кт 719
- ІІІ. Продаж родовища корисних копалин (шахти, копальні, рудники тощо)
1. Відображено дохід від реалізації родовища корисних копалин
Дт 377 Кт 742
 2. Відображено податкове зобов'язання з ПДВ Дт 742 Кт 641
 3. Списано собівартість родовища, яка включає собівартість споруди (наприклад, шахтної) та не перенесені на собівартість продукції витрати на розвідку, дорозвідку та розробку родовищ корисних копалин
Дт 972 Кт 103,39
 4. Списано на фінансові результати:
 - дохід від реалізації Дт 742 Кт 793
 - собівартість родовища Дт 793 Кт 972
- ІV. Придбання родовища корисних копалин (шахти, копальні, рудника тощо)
1. Отримано право власності на родовище корисних копалин
Дт 153 Кт 685
 2. Відображено податковий кредит з ПДВ
Дт 641 Кт 685

3. Введено його в експлуатацію

Дт 114 Кт 153

Задачі для самостійного вирішення

Задача 7.2. Нараховано витрати на розвідку та розробку родовищ корисних копалин у сумі 20 000 грн., з яких 18 000 грн. списано на витрати виробництва, а 2000 грн. списані як такі, що не призвели до нарощування обсягів корисних копалин. Зробити необхідні бухгалтерські проведення.

Задача 7.3. На підприємстві добувної промисловості видобуто корисні копалини на суму 50 000 грн. при витратах — 40 000 грн. Реалізовано половину видобутих копалин за 35 000 грн. без ПДВ. Зробити необхідні бухгалтерські проведення, у т. ч. списання на фінансовий результат.

Задача 7.4. Втрати від техногенної катастрофи на добувному підприємстві становлять 5500 грн., а отримане відшкодування з бюджету — 400 грн. Зробити необхідні бухгалтерські проведення, визначити результат надзвичайної події.

7. КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ

При викладанні дисципліни «Облік за видами економічної діяльності» використовуються такі методи контролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

1. Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, колоквіуми, іспити, усне програмоване опитування.

2. Методи письмового контролю: контрольні письмові роботи, письмові іспити, програмовані письмові роботи.

3. Методи лабораторно-практичного контролю: контроль за допомогою комп'ютера (навчально-контрольні програми).

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль. **Поточний контроль** здійснюється протягом семестру з метою перевірки розуміння та засвоєння певного матеріалу, виробничих навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал тощо. Поточний контроль засвоєння знань студентами при викладанні дисципліни «Облік за видами економічної діяльності» здійснюється за наступними методами:

- експрес-контроль;
- усне опитування;
- перевірка задач домашнього завдання;
- тестування за темами та окремими питаннями.

Поточний контроль при вивченні дисципліни «Облік за видами економічної діяльності» здійснюється за наступними формами.

Форми організації навчання				Проміжний тематичний контроль
ЛК	СЗ	ПЗ	СР	
Тема 1-5	СЗ № 1	ПЗ № 1-4	За формами передбаченими в робочій програмі	Контрольна робота №1
Тема 6-9	-	ПЗ № 5-7	За формами передбаченими в робочій програмі	Контрольна робота №2
Експрес-контроль	Усне опитування	Перевірка задач, письмові контрольні	Перевірка: - оглядів літератури, - домашнього	Форма поточного контролю

		роботи, тестування за темами, тестування за окремими питаннями.	завдання (задачі, вправи, розрахунки), - презентація рефератів.	
--	--	--	---	--

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на окремих завершальних етапах. Підсумковий контроль при викладанні дисципліни «Облік за видами економічної діяльності» проводиться у формі заліку.

Критерії оцінки заліку:

- «зараховано» - студент має стійкі знання про основні поняття дисципліни, може сформулювати взаємозв'язки між поняттями.
- «незараховано» - студент має значні пропуски в знаннях, не може сформулювати взаємозв'язку між поняттями, що вивчаються в курсі, не має уявлення про більшість основних понять дисципліни, що вивчається.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в 4-бальну та шкалу ECTS здійснюється в такому порядку.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Облік у галузях економіки. Методичні рекомендації по проведенню практичних та лабораторних занять за кредитно-модульною системою студентами спеціальності «Облік і аудит» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» / Автори-укладачі: Смірнова Н.В., Смірнова І.В., Костенко В.Г. – Кіровоград: КНТУ, 2012. – с. 55. – 3,75 др.а.

2. Облік у галузях економіки. Методичні рекомендації по проведенню самостійної роботи студентів спеціальності «Облік і аудит» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» / Автори-укладачі: Смірнова Н.В., Смірнова І.В. – Кіровоград: КНТУ, 2012. (електронна бібліотека кафедри).

3. Організаційне та методичне забезпечення виконання дипломних робіт з обліку та аудиту: навчальний посібник з грифом МОН/ За ред. Савченко В.М., Пальчук О.В.- Кіровоград: видавництво ТОВ «КОД», 2009.- 280 с. (розділи 3.4.2 «Методичне забезпечення аналізу організаційних особливостей, оцінки фінансових результатів та фінансового стану базового підприємства, 3.4.3 «Методичне забезпечення дослідження організаційних аспектів обліку та аудиту на підприємстві», 3.4.4 «Методичне забезпечення оцінки облікової політики підприємства» можуть бути використані при виконанні індивідуальних завдань – практикумів).

4. Облікова політика: навч. посіб. / Г.М. Давидов, В.М. Савченко, О.В. Пальчук, та ін.; за заг. ред. Г.М. Давидова. 2-ге вид., перероб. і доп. – Кропивницький: ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. – 364 с.
5. Смірнова Н.В. Облік послуг з обслуговування урочистостей у сільськогосподарських підприємствах ресторанного господарства / Наукові праці КДТУ. Економічні науки. – Вип.8. – Кіровоград: КДТУ, 2006. (може бути використано при вивченні тем 3 і 6).
6. Смірнова Н.В. Облік в закладах ресторанного господарства обслуговуючого характеру / Наукові праці КНТУ. Економічні науки, вип. 13. – Кіровоград: КНТУ, 2008. – 354 с. – С. 95-101. (може бути використано при вивченні теми 3).
7. Смірнова Н.В. Облік в ресторанному господарстві: організація і методика / Експрес-новини: наука, техніка, виробництво. – К.:Український інститут науково-технічної та економічної інформації, 2008. - № 4. - С. 4-5. (може бути використано при вивченні теми 3).
8. Смірнова Н.В. Облікові моделі в закладах ресторанного господарства у сільському господарстві / Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць № 1 (92) 2009 р. - 186 с. -126-130. (може бути використано при вивченні тем 3 і 6).
9. Смірнова Н.В. Вплив оподаткування на побудову обліку в підприємствах харчування / Наукові праці КНТУ. Економічні науки, вип. 14. – Кіровоград: КНТУ, 2008. – 314 с. – С. 244 – 250. (може бути використано при вивченні теми 4).
10. Смірнова Н.В., Кліменко Я.В. / Особливості побудови управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах / Наукові записки. – Вип.12. Ч. I – Кіровоград: КНТУ, 2012. (може бути використано при вивченні теми 6).
11. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів з використанням комп'ютерної технології для студентів напряму підготовки 6.050106 «Облік і аудит» / автори-укладачі: Пальчук О.В., Савченко О.С., Барабаш Л.О., Іванченко В.О. – Кіровоград: КНТУ, 2013. - 43 с.
12. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів з фаховою літературою по кафедрі бухгалтерського обліку / автори-укладачі: Пальчук О.В., Савченко В.М., Барабаш Л.О., Нечай Н.М. – Кіровоград: КНТУ, 2013. - 58 с.
13. Методичне забезпечення формування структурологічної будови та оформлення результатів дослідження при виконанні індивідуальних завдань для самостійної роботи студентів за фаховим спрямуванням «Облік і аудит» / автори-укладачі: Пальчук О.В., Савченко В.М., Кононенко Л.В., Барабаш Л.О. – Кіровоград: КНТУ, 2013. - 47 с.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навч. посібник / П.Й. Атамас – 2-ге вид., перероб і доп. К.: ЦУЛ, 2010. – 386 с.
2. Бухгалтерський облік у галузях економіки - Свідерський Є.І. Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2004. — 233 с.
3. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підручник. — 4-е вид., перероб і допов. / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, Л. Г. Панченко та ін. За ред. проф. М. Ф. Огійчука. — К.: Алерта, 2007. — 979 с.
4. Бухгалтерський облік у громадському харчуванні. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит” / Ф.Ф. Бутинець та ін.; За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2002. – 440 с.
5. Бухгалтерський облік у сільськогосподарських підприємствах: Навч. посібник / М.Г. Михайлова та ін. за ред. М.Г. Михайлової. – К.: ЦУЛ, 2008. – 469 с.
6. Ватуля І.Д. Організація обліку у фермерських господарствах: Навч. посіб. / І.Д. притуля. Л.О. Гладка. – К.: ЦУЛ, 2009. – 312 с.

7. Гура Н.О. Облік видів економічної діяльності: підручник / Н.О. Гура. – К.: ЦУЛ, 2010. – 392 с.
8. Даньків Й.Я. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навч. посіб. / Й.Я., Даньків, М.Р. Лучко, М.Я. Остапук – 3-тє вид., перероб і доп. К.: Знання, 2007. – 244 с.
9. Журавель Г.П., Крупка Я.Д., Палюх М.С., Гуцайлюк Л.О., Фаріон Т.І. Бухгалтерський облік: особливості в галузях економіки: Навч. посіб. — Тернопіль: Екон. думка, 1999. — 449 с.
10. Захожай В.Б. Бухгалтерський облік у галузях економіки / В.Б. Захожай, М.Ф. Базась, М.М. Матюха, В.М. Базась. — К.: МАУП, 2005. — 968 с.
11. Крупка Я. Д. Облік в будівництві: Підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Р. О. Мельник. – К.: Знання, 2008. – 631 с.
12. Кузнецов В. Все об учете и организации общественного питания. — Х.: Фактор, 2006. — 298 с.
13. Максимова В. Ф. Облік у галузях економіки / В. Ф. Максимова. - К. : ЦУЛ, 2010.
14. Свідерський Є. І. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2005. — 233 с.
15. Сук Л.К. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навч. посіб. / Л.К. Сук, П.Л. Сук, М.С. Стасишен. - К.: Каравела, 2008. – 208 с.
16. Фінансовий і управлінський облік на сільськогосподарських підприємствах / С.М. Огійчук, М.І. Беленкова, В.О. Плаксієнко. – К.: Алерта, 2009. – 1056 с.

Допоміжна

1. Бухгалтерський облік в торгівлі / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця та доц. Н.М. Малюги. — 2-ге вид., перероб. і доп. — Житомир: ПП «Рута», 2002. — 576 с.
2. Бухгалтерський облік в торгівлі: Підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит” / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця та доц. Н.М. Малюги. – 2-е вид., перероб і доп. – Житомир: ПП “Рута”, 2002. – 576
3. Вовченко В. Заповнення транспортної документації/ В. Вовченко // Збірник систематизованого законодавства. – 2008. – №2. – С. 29–38.
4. Грабова Н. Н., Добровский В. Н. Бухгалтерский учет на производственных и торговых предприятиях: Учебное пособие. — К.: АСК, 2006.
5. Іванюта П.В. Внутрішньогосподарський облік (управлінський) облік у виробничих підрозділах сільськогосподарських господарюючих суб'єктів. – К.: ЦНЛ, 2006. – 368 с.
6. Коцупатрий М.М. Комп'ютерні технології обліку в агропромислових формуваннях / М.М. Коцупатрий, М.С. Царьов, А.В. Мазур. – К.: КНЕУ, 2007. – 200 с.
7. Ластовецький В.О. Галузевий бухгалтерський облік: проблеми теорії і практики. – Чернівці: Прут, 2005. – 200 с.
8. Лень В.С. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навч. посібник / В.С. Лень, В.В. Гливенко. — К.: Знання-Прес, 2005. — 491 с.
9. Малюга Н.М., Лебедзевич Я.В., Горецька Л.Л., Давидюк Т.В. Облік в галузях економічної діяльності: автотранспорт і будівництво: Навч. посіб. для студентів спеціальності 7.050106 "Облік і аудит"/ За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. — Житомир: ЖІТІ, 2000. — 480 с.
10. Мірошніченко Л.О. Автотранспортні підприємства: організація і облік. — Х.: Фактор, 2002. — 172 с.
11. Облік сільськогосподарської діяльності / За ред. В.М. Жука. — К., 2007. — 368 с.
12. Облік у селянському (фермерському) господарстві: Посібник / За ред. М. Я. Дем'яненка. — К.: ІАЕ, 2001. — 403 с.
13. Парфенцева Н. Міжнародні статистичні класифікації в Україні: впровадження і виконання: Навч. посібник/ Неля Олексіївна Парфенцева: Неля Парфенцева. – К.: Основи, 2000. - 351 с.
14. Піроженко О., Рудяк Ю., Бойцова М. Усе про облік та організацію роздрібної торгівлі. — Х.: Фактор, 2005. — 376 с.

15. Смоленюк П.С., Даньків Й., Остап'юк М.Л. Лучко М.Р. Бухгалтерський облік в основних галузях економіки України в умовах формування ринкових відносин: Навч. посіб. — Ужгород: Карпати, 1994. — 317 с.

16. Хомин П.Я., Палюх М.С., Герасим П.М. Облік в акціонерних товариствах різних галузей: Навч. посіб. — Тернопіль: Ек. думка, 2000. — 380 с.

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Комп'ютерні інформаційні системи Гросбух, Ліга-Закон – доступ: комп'ютерний клас кафедри бухгалтерського обліку (ауд. 561).

2. Демонстраційна версія комп'ютерної програми 1С: Бухгалтерія – доступ: комп'ютерний клас кафедри бухгалтерського обліку (ауд. 561).

3. Бібліотечний фонд КНТУ – доступ: Бібліотека КНТУ, читальні зали 1-3, абонементи 1-2.

4. Електронні ресурси наукової бібліотеки ім. Вернадського – доступ: бібліотека КНТУ.

5. Бібліотечний фонд кафедри бухгалтерського обліку на паперових носіях – комп'ютерні класи кафедр «Бухгалтерського обліку» та «Аудиту і оподаткування».

6. Бібліотечний фонд кафедри на електронних носіях – доступ: комп'ютерний клас кафедри бухгалтерського обліку (ауд. 561).

7. Мережа Internet – доступ: бібліотека КНТУ, комп'ютерний клас кафедри бухгалтерського обліку. Рекомендовані сайти:

Адреса	Зміст матеріалів
http://portal.rada.gov.ua/	Сервер Верховної Ради України
http://www.apu.com.ua/	Офіційний сайт Аудиторської палати України
www.buhgalteria.com.ua	Електронне видання газети «Бухгалтерія»
basa.tav.kharkov.ua	Електронне видання газети «Податки та бухгалтерський облік»
http://sts.gov.ua/	Офіційний сайт Державної податкової служби України
http://search.ligazakon.ua	База нормативно-правових актів, аналітика та консультація з ведення обліку
http://www.nbuv.gov.ua/portal/	Наукова періодика України. Доступ до повних текстів 1139 журналів та збірників наукових праць. Ресурс Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського
http://www.nbuv.gov.ua/portal/nanu.html	Загальноакадемічний портал наукової періодики. Доступ до 83 журналів НАН України. Ресурс Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського
http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/	Електронні наукові фахові видання (24 назви). Ресурс Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського
http://www.buhgalter.factor.ua/	Електронне видання журналу «Бухгалтер»
http://www.buhcomp.ru/htm/news/body.php	Електронне видання журналу «Бухгалтер и комп'ютер»
http://www.bnb.kiev.ua/	Електронне видання журналу «Бухгалтерія. Налоги. Бизнес»
http://www.visnuk.com.ua/	Електронне видання журналу «Вісник податкової служби»

http://www.vopreco.ru/	Електронне видання журналу «Вопросы экономики»
http://dtkr.com.ua/	Електронне видання журналу «Дебет-кредит»
http://sts.gov.ua	Податкове законодавство, узагальнюючі консультації, анонс подій
http://search.ligazakon.ua	База нормативно-правових актів, аналітика та консультація з ведення обліку
http://www.minjust.gov.ua	Нормативно законодавчі акти Міністерства юстиції України
http://www.kirstat.kr.ua	Нормативно правова база, статистична інформація, бланки звітної документації до органів статистики
http://www.minfin.gov.ua	Загальні засади організації бухгалтерського обліку, нормативно законодавчі акти з облік у державному секторі, підприємницької діяльності, міжнародні стандарти
http://www.bank.gov.ua	Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. періодичні видання НБУ
http://www.dkzr.gov.ua	Офіційний сайт Державного агентства земельних ресурсів України
http://udfpfg.org.ua	Офіційний Інтернет сайт Українського державного фонду підтримки фермерських господарств
www.buhgalteria.com.ua	Бланки бухгалтерської та податкової звітності
www.balance.ua	Анонс нормативно-законодавчої бази, консультації, щодо ведення бухгалтерського та податкового обліку
dtkr.com.ua	Бухгалтерські бланки, консультації з постановки обліку, роз'яснення, щодо дотримання податкового законодавства
www.vobu.com.ua	нормативно законодавча база, бланки бухгалтерського обліку та фінансової звітності, консультації
kazna.ucoz.ua	Нормативно законодавча база, бланки бухгалтерського обліку та фінансової звітності, консультації з проблем обліку в бюджетних установах
http://www.ukravtodor.gov.ua	Нормативно-правові документи у галузі дорожнього господарства
www.buh-galter.info	Інформаційно-аналітичний портал про бухгалтерський облік в Україні. Статі по бухгалтерському та податковому обліку, довідкова інформація, нормативні документи.
http://www.nbu.gov.ua	Нормативні акти України, дисертаційні автореферати, науково електронна бібліотека
http://pro-u4ot.info	інформація з різних джерел, що стосуються бухгалтерського обліку, аудиту, економіки, фінансів.
www.komuna.lviv.ua	Консультації з ведення обліку